

LATVIJAS REPUBLIKAS EKONOMIKAS MINISTRIJA
PATĒRĒTĀJU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS CENTRS

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 • tālr. (+371) 67388624 • fakss (+371) 67388634 • e-pasts: ptac@ptac.gov.lv

Rīgā

19.11.2009. Nr.21-04/ 9025-L-561jur

Uz 15.09.2009. Nr.112

SIA „Merkurita LV”
Reģ. Nr.40003907193
Atlasa ielā 7a
Rīgā, LV – 1026

Par uzziņu

Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – PTAC) 2009.gada 25.septembrī saņemta Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijas 2009.gada 23.septembra vēstule Nr.431-1-9972 *par iesnieguma pārsūtīšanu* ar tam pievienotu SIA „Merkurita LV” (turpmāk – Sabiedrība) 2009.gada 15.septembra iesniegumu Nr.112 *„Par tiesību normu skaidrojumu un uzziņas sniegšanu”* (turpmāk – Iesniegums).

Iesniegumā izteikts lūgums PTAC sniegt uzziņu par *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – *PTAL*) 9.pantu, proti, izskaidrot, vai līgums ir atzīstams par noslēgtu ārpus pastāvīgās tirdzniecības vietas, ja patērētājs netiek apmeklēts ne mājās, ne darba vietā, ne citā patērētāja atrašanās vietā, bet gan kafejnīcā, ar kuru Sabiedrībai ir noslēgts līgums par pastāvīgu sadarbību preču tirdzniecībā.

Sabiedrība paskaidro, ka viens no tās saimnieciskās darbības veidiem ir preču mazumtirdzniecība, klientus satiekot nevis Sabiedrības veikalos vai juridiskajā adresē, bet gan kafejnīcā. Pirkuma līgumi ar klientiem tiek slēgti, nevis apmeklējot viņus mājā, darbavietā vai citā klientu atrašanās vietā, bet kafejnīcās, ar kurām Sabiedrībai ir pastāvīga sadarbība.

Iesniegumā minēts, ka, ja pirkuma līgums ir noslēgts nevis pie patērētāja mājās, darbavietā vai citā patērētāja atrašanās vietā, bet gan kafejnīcā, kurā regulāri tiek pārdota attiecīgā prece, šādā gadījumā pirkuma līgums būtu atzīstams par noslēgtu pastāvīgās tirdzniecības vietā, jo neizpildās *PTAL* 9.panta pirmās daļas nosacījumi. Tieši pretēji – patērētājs pats ierodas pie Sabiedrības. Bez tam pircējam prezentācijas laikā ir bijusi iespēja novērtēt un salīdzināt precī vairāku stundu garumā.

Līdz ar to Iesniegumā Sabiedrība ir uzdevusi šādu jautājumu – **vai līgums ir atzīstams par noslēgtu ārpus pastāvīgās tirdzniecības vietas, ja patērētājs netiek apmeklēts ne mājās, ne darbavietā, ne citā patērētāja atrašanās vietā, bet gan kafejnīcā, ar kuru Sabiedrībai noslēgts līgums par pastāvīgu sadarbību preču tirdzniecībā** (kafejnīca nav reģistrēta Valsts ieņēmumu dienestā kā atsevišķa struktūrvienība, patērētājs ierodas kafejnīcā nevis pēc savas iniciatīvas, bet gan pēc uzaicinājuma).

PTAC, sniedzot atbildi uz uzdoto jautājumu, **norāda:**

[1] Patlaban spēkā esošā *PTAL* 9.panta pirmās daļas redakcija nosaka, ka „Saskaņā ar līgumu, kas noslēgts ārpus pastāvīgās tirdzniecības vietas vai pakalpojuma sniegšanas vietas pārdevējs piegādā preces vai pakalpojuma sniedzējs sniedz pakalpojumus patērētājam, pēc savas iniciatīvas vai pēc patērētāja nepārprotami izteikta lūgumu apmeklējot patērētāju mājās, darbavietā vai citā viņa atrašanās vietā”.

Savukārt, pamatojoties uz Eiropas Padomes 1985.gada 20.decembra direktīvas 85/577/EEK par patērētāja aizsardzību attiecībā uz līgumiem, kas noslēgti ārpus uzņēmuma telpām (turpmāk – Direktīva 85/577/EEK) 1.pantu, šī Direktīva 85/577/EEK attiecas uz līgumiem, saskaņā ar kuriem tirgotājs patērētājam piegādā preces vai sniedz pakalpojumus un kurus noslēdz:

- ekskursijas laikā, ko tirgotājs organizē ārpus sava uzņēmuma telpām, vai
- tirgotāja veikta apmeklējuma laikā:
  - 1) patērētāja mājās vai cita patērētāja mājās;
  - 2) patērētāja darba vietā;

ja apmeklējums nenotiek pēc patērētāja izteikta pieprasījuma.

Direktīvas 85/577/EEK prasības tika iekļautas šobrīd spēkā esošajos Ministru kabineta 2006.gada 25.aprīļa noteikumos Nr.320 „Noteikumi par ārpus pastāvīgās tirdzniecības vietas vai pakalpojuma sniegšanas vietas noslēgtajā līgumā ietveramo informāciju un atteikuma tiesību realizēšanas termiņu un kārtību” (turpmāk – Noteikumi), kas satur tiesību normas, paredzot ārpus pastāvīgās tirdzniecības vietas līgumā ietveramo informāciju, kā arī nosaka *PTAL* 12.pantā paredzēto patērētāja atteikuma tiesību realizēšanu.

[2] Līdz ar to, vadoties pēc tiesību teorijā pastāvošajām tiesību normu iztulkošanas metodēm, PTAC attiecībā uz *PTAL* 9.panta piemērojamību konkrētajā situācijā paskaidro sekojošo.

[2.1.] Izvērtējot lietā esošajos materiālos minēto, PTAC norāda, ka starp Sabiedrību un patērētāju tiek noslēgts tiesisks darījums par preces iegādi. Starp Sabiedrību un klientiem (patērētājiem) nodibinātās tiesiskās attiecības saskaņā ar *Civillikuma* 1511.pantu tiek sauktas par līgumu, kas ir vairāku personu savstarpējs ar vienošanos pamatots gribas izteikums, kura mērķis ir nodibināt saistību tiesību. Tā kā līgums ir viens no trijiem saistību izcelšanās pamatiem (*Civillikuma* 1401.pants), līdz ar to uz līgumu attiecas vispārējās normas par saistībām, ņemot vērā *Civillikumā* noteikto.

Saskaņā ar *Civillikuma* 2.pantu likums piemērojams visos tiesību jautājumos, uz kuriem attiecas tā teksts vai iztulkojums. No tā izriet, ka likuma iztulkojums var atšķirties no likuma teksta, turklāt likuma piemērošanas jēdziens nav aprobežojams tikai ar likumā ietvertā normu teksta (jēdzienu, terminu) piemērošanu. Tātad likumdevējs ir paredzējis tiesību normas piemērotājam katram gadījumam piemērojamo tiesību normu iztulkot, nezaudējot tās jēgu un mērķi. *Civillikuma* 4.pantā noteikti būtiskākie iztulkošanas pamatelementi, proti, likuma noteikumi iztulkojami vispirms pēc to tiešā nojēguma; vajadzības gadījumā tie iztulkojami arī pēc likumu sistēmas, pamata, mērķa un visbeidzot arī pēc analogijas.

Iztulkojot *PTAL* 9.pantu, noskaidrojot tiesību normas satura jēgu un nozīmi, secināms, ka šī panta pirmajā daļā sniegts vispārīgs skaidrojums jēdzienam – līgums, kas noslēgts ārpus pastāvīgās tirdzniecības vietas vai pakalpojuma sniegšanas vietas, norādot apstākļus, kas uzskatāmi par preces tirdzniecību vai pakalpojuma sniegšanu ārpus uzņēmuma pastāvīgās tirdzniecības vietas. Konkrētā tiesību norma neaizliedz paplašināt tos gadījumus, kas būtu uzskatāmi par apstākļiem, kad līgums noslēgts citā patērētāja atrašanās vietā, proti, ja līgums noslēgts pēc pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja iniciatīvas, uzaicinot patērētāju ierasties kādā konkrētā vietā vai laikā, piemēram, viesnīcā, restorānā vai arī pie patērētāja mājās, viņa darba vietā vai kādā citā patērētāja atrašanās vietā. Līdz ar to ir uzskatāms, ka arī šāds līgums ir noslēgts ārpus uzņēmuma pastāvīgās tirdzniecības vai pakalpojuma sniegšanas vietas. Šajā gadījumā būtiski ņemt vērā *PTAL* 9.pantā ietvertā jēdziena „*ārpus pastāvīgās tirdzniecības vai pakalpojuma sniegšanas vietas*” nozīmi, proti, šis jēdziens raksturo pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja jebkuru atrašanās vietu, kurā Sabiedrība neatrodas patstāvīgi, respektīvi, šī nav parastā tirdzniecības vai pakalpojuma sniegšanas vieta, kurā patērētājs var iegādāties preci vai saņemt pakalpojumu pēc savas iniciatīvas.

Iesniegumā Sabiedrība norāda, ka patērētāji tiek uzaicināti ierasties uz Sabiedrības organizētām prezentācijām un to laikā noslēgt pirkuma līgumus. Šīs prezentācijas tiek rīkotas nevis pie patērētāja mājās, darba vietā vai citā viņa atrašanās vietā, bet gan konkrētās kafējnīcās, ar kurām Sabiedrībai ir noslēgti līgumi par pastāvīgu sadarbību.

Ņemot vērā, ka patērētājs pirkuma līgumu noslēdz nevis pēc savas iniciatīvas ārpus Sabiedrības organizētās prezentācijas, bet gan pēc Sabiedrības īpaša uzaicinājuma, apmeklēt prezentāciju un tikai tad tiek noslēgts līgums, norādām, ka saskaņā ar *Direktīvas 85/577/EEK* preambulā noteikto ārpus uzņēmuma telpām noslēgto līgumu īpatnība ir tāda, ka parasti tirgotājs pats uzsāk līguma apspriešanu, kam patērētājs nav gatavs vai ko tas negaida un šis pārsteiguma faktors pārsvarā pastāv ne vien tirdzniecības aģentu slēgtajos līgumos, bet arī citu formu līgumos, kas noslēgti ar tirgotāju ārpus uzņēmuma telpām. Tāpat *Direktīvas* preambulā ir noteikts, ka patērētājam ir jādod iespēja izvērtēt saistības, kas izriet no līguma. *Direktīvā* paredzētās patērētāja atteikuma tiesības no darījuma saistībām ir ieviestas, jo tiek pieņemts, ka patērētājs, noslēdzot līgumu ar komersantu ārpus uzņēmuma telpām, parasti ir mazāk sagatavots līguma apspriešanai vai arī viņam pietrūkst informācijas par līdzīgiem citu komersantu piedāvājumiem, nekā tas ir tajos gadījumos, kad līgums tiek noslēgts komersanta pastāvīgā tirdzniecības vietā. Tādējādi, lai novērstu šo nelīdzsvarotību komersantu un patērētāju savstarpējās līgumattiecībās, *Direktīvā* ir

ieviesti noteikumi, lai patērētājs rakstiski būtu informēts par šo pārdomu laiku – patērētāja tiesībām noteiktā termiņā vienpusēji atkāpties no līguma saistībām.¹

Līdz ar to, ievērojot Iesniegumā minēto un iepriekš sniegto skaidrojumu, PTAC norāda, ka *PTAL* regulējums neparedz izņēmumus attiecībā uz starp pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju un patērētāju pirkuma līgumu slēgšanu kafejnīcā. Vienlaikus uzsveram, ka, izvērtējot konkrēto situāciju, faktam par to, ka Sabiedrībai ir noslēgti līgumi ar kafejnīcām par pastāvīgu sadarbību, nav nozīmes, jo pēc būtības neatbilst pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja pastāvīgās tirdzniecības vai pakalpojuma sniegšanas vietas nozīmei.

[2.2.] Papildus jau iepriekš minētajam, salīdzinot *PTAL* 9.panta pirmās daļas noteikumus ar *Direktīvas 85/577/EEK* 1.pantā noteikto, secināms, ka *Direktīvas 85/577/EEK* 1.pantā, kas pārņemts *PTAL* un *Noteikumos*, ietverts plašāks to kritēriju uzskaitījums, kas raksturo patērētāju tiesību regulējošajos normatīvajos aktos ietvertos jēdzienus „ārpus pastāvīgās tirdzniecības vai pakalpojumu sniegšanas vietas”, proti, paredzot, ka arī tāds līgums, kas noslēgts ekskursijas laikā, ir vērtējams kontekstā ar *Direktīvas 85/577/EEK* prasībām. Analizējot *Direktīvas 85/577/EEK* 1.pantu, jāņem vērā, ka ar jēdzienu „*ekskursijas laikā*” tiek saprastas situācijas, kad patērētājam ir jābrauc uz pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja norādītu vietu, tajā skaitā, pilsētu. Līdz ar to Eiropas Kopienas Tiesu praksē² šādā veidā noslēgts līgums tiek vērtēts kontekstā ar *Direktīvas 85/577/EEK* prasībām.

Analizējot *Direktīvā 85/577/EEK* un *PTAL* minēto attiecībā uz elementiem, kas raksturo terminu „ārpus pastāvīgās tirdzniecības vietas vai pakalpojuma sniegšanas vietas”, pieļaujama konkrētās tiesību normas interpretācija, vadoties no pastāvošās tiesu prakses. Proti, Eiropas Kopienas Tiesa savā 1999.gada 22.aprīļa lietā C-423/97 „*Travel Vac SL v Manuel José Antelm Sanchis*” ir sniegusi *Direktīvas 85/577/EEK* 1.panta skaidrojumu. Konkrētajā lietā, atbildot uz nacionālās tiesas jautājumiem, Eiropas Kopienas Tiesa paskaidro, ka *Direktīva 85/577/EEK* attiecināma uz līgumiem, kas noslēgti starp pārdevēju, kura pastāvīgā tirdzniecības vieta atrodas citur, un patērētāju, kuru pārdevējs ir personīgi uzaicinājis piedalīties organizētā preču un pakalpojumu prezentācijā. Vienlaikus jāuzsver, ka jebkurš līgums ir pakļauts *Direktīvas 85/577/EEK* regulējumam, ja tas ir noslēgts pārdevēja organizētas ekskursijas laikā, nevis viņa pastāvīgajā tirdzniecības vietā. Arī tad, ja līgumu starp pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju ir paredzēts noslēgt citā pilsētā, tas nozīmē, ka patērētājam ir jādodas uz šo pilsētu. Šādas situācijas ir pakļaujamas *Direktīvas 85/577/EEK* regulējumam, jo būtībā tā ir uzskatāma par tirdzniecību ārpus pastāvīgās tirdzniecības vietas, proti, uzņēmuma biroja, kur precī vai pakalpojumu ir iespējams iegādāties vai saņemt ikdienā noteiktos darba laikos. Būtiski ņemt vērā, ka iniciatīvu noslēgt līgumu ārpus uzņēmuma pastāvīgās tirdzniecības vietas parasti izrāda pats pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs, proti, patērētājiem tiek sūtītas vēstules, piedāvājums tiek izteikts telefoniski, norādot konkrētu vietu un laiku, kad pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs organizē preces vai pakalpojuma prezentāciju.³

¹ Principles of the Existing EC Contract Law (Acquis Principles) Contract I.Precontractual Obligations, Conclusion of Contract, Unfair Terms. Sellier. European Law Publishers, 2007, p.195.-196.).

² Eiropas Kopienas Tiesas spriedums 1999.gada 22.aprīļa lietā C-423/97 „*Travel Vac SL v Manuel José Antelm Sanchis*”.

³ Eiropas Kopienas Tiesas spriedums 1999.gada 22.aprīļa lietā C-423/97 „*Travel Vac SL v Manuel José Antelm Sanchis*”.

[3] Līdz ar to līgums, kas starp patērētāju un pārdevēju vai pakalpojuma sniedzēju ir noslēgts ārpus pārdevēja vai pakalpojuma sniedzēja pastāvīgās tirdzniecības vietas, piemēram, kafejnīcā, uzskatāms par līgumu *PTAL* 9.panta izpratnē, tātad saskaņā ar *Noteikumu* 5.punktu patērētājs ir tiesīgs izmantot atteikuma tiesības un vienpusēji atkāpties no līguma 14 kalendāra dienu laikā, nosūtot pārdevējam vai pakalpojuma sniedzējam atteikuma veidlapu vai rakstisku atteikumu.

Papildus norādām, ka saskaņā ar *PTAL* 3.panta 7.punktu patērētāja tiesības ir pārkāptas, ja patērētājam nav dota iespēja realizēt atteikuma tiesības, noslēgta līguma atcelšanas, noslēgta līguma nosacījumu grozīšanas vai citas likumīgās vai līgumiskās tiesības.

Uzziņa sniegta saskaņā ar *Civillikuma* 2., 4., 1401., 1511.pantu, *PTAL* 3.panta 7.punktu, 9.panta pirmo daļu, 12.pantu, *Noteikumu* 5.punktu un *Direktīvas* 85/577/EEK 1.pantu.

Saskaņā ar *PTAL* 25.panta pirmo daļu un *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu, 79.panta pirmo daļu, 98.panta piekto daļu un 101.panta ceturto daļu šo uzziņu var apstrīdēt Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tās paziņošanas, iesniedzot iesniegumu PTAC.

Direktore

B.Vītoliņa

(...)